

Силабус курсу Супервізія в соціальній роботі

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Ступінь вищої освіти – доктор філософії
Галузь знань: 23 Соціальна робота
Спеціальність: 231 Соціальна робота
Кількість кредитів – 5 (150 гд.)
Рік підготовки, семестр – 2 рік, 3 семестр
Компонент освітньої програми: вибіркова
Мова викладання: українська

Викладач курсу

Док. пед. наук Слезанська Ганна Іванівна

Контактна інформація: 099 183 8135; kulynyak@elr.tnpu.edu.ua

Анотація дисципліни

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Супервізія в соціальній роботі” складена відповідно до освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (ступінь вищої освіти - доктор філософії, галузь знань - 23 Соціальна робота, спеціальність - 231 Соціальна робота).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців спеціальних знань та вмінь інноваційного характеру, певного досвіду їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних знань у галузі соціальної роботи.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні опанувати такі компетентності: ЗК 1 - здатність до узагальнень, аналізу та синтезу, розвитку критичного мислення для розуміння процесів і явищ в галузі соціальної роботи, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; ЗК 2 - здатність створювати та інтерпретувати нові знання у процесі виконання наукового дослідження; ЗК 6 - здатність до опанування іноземної мови в обсязі достатньому для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності; ЗК 7 - здатність до саморозвитку (планування й вирішення задач власного професійного і особистісного зростання), наявність наукового світогляду, наполегливість у досягненні мети.

ФК 1 - здатність до пошуку, самостійного відбору та обробки наукової інформації й емпіричних даних; ФК 5 - здатність формулювати наукову проблему, розробляти концептуальні засади, висувати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, обирати методи наукового дослідження у сфері соціальної роботи; ФК 10 - здатність до апробації результатів наукового дослідження, їх поширення та впровадження у практику соціальної роботи; ФК 11 - здатність до оволодіння методологією педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Структура курсу

Тема	Результати навчання
Тема 1. Супервізія в соціальній роботі: основні підходи та принципи	<p>Сутність поняття «супервізія». Погляди на визначення та аналіз сторін, мета, завдання супервізії. Основні функції супервізії. Типи супервізії.</p> <p>Базові цінності супервізії. Супервізія в структурному контексті організації та суспільства. Орієнтованість на людину змісту та процесу. Супервізори та супервізовані. Регулярна супервізія.</p> <p>Етичні і юридичні принципи супервізії. Компетентність. Інформована згода. Захист прав клієнта і молодого фахівця. Конфіденційність. Відповідальність. Базові етичні принципи супервізії П. Хоукінса та Р. Шохет.</p> <p>Значення супервізії у підготовці соціальних працівників. Ефективність соціальної роботи в Україні. Багатоаспектність соціальної роботи. Менеджмент соціальної роботи. Супервізорство в соціальній роботі як принцип, функція і метод. Адміністративний та освітній методи супервізії.</p> <p>Особливості взаємодії супервізора та супервізованого. Важливі завдання супервізора. Основні функції супервізора. Різновиди супервізії з огляду на особливості взаємодії супервізора і супервізованого. Супервізія внутрішня, зовнішня, взаємна (інтравізія). Зміст супервізії. Фокуси (проблеми) супервізії.</p>
Тема 2. Початок роботи супервізора: контракти та межі	<p>Ключові елементи контракту. Укладання контракту. Основні різновиди супервізії, що використовуються в соціальних службах: наставницька супервізія (tutorial supervision), навчальна/ тренінгова супервізія (training supervision), менеджерська супервізія (managerial supervision), консультаційна супервізія (consultancy supervision). Відповідальність.</p> <p>Тривалість, частота та інші практичні аспекти супервізії. Початок бесіди. Гнучкість у супервізії. «Синдром ручки дверей». Конфіденційність. Підготовка, визначення порядку денного, методи та навички, ведення записів. Забезпечення оцінки та перегляду, питання меж. Супервізія як динамічний процес. Неубезпеченність супервізора і молодого фахівця соціальної роботи.</p>
Тема 3. Супервізорські відносини	<p>Значення супервізорських відносин та відповідальності у професійній діяльності молодого спеціаліста соціальної роботи. Чинники супервізорських відносин. Психодинамічна теорія. Гуманістична теорія. Теорія систем. Структурна теорія. Супервізійний альянс. Відпо-відальність супервізора за фахівця-початківця соціальної служби. Базові принципи, навички та риси супервізії. Опірність (тривога) супервізованого. Основні фактори опору. Ігри супервізованих. Категорії ігор. Типи опору. Тривога. Стратегії роботи при використанні ігор</p>

	<p>супервізованими. Ефективні стратегії зворотного зв'язку для супервізованого.</p> <p>Паралельні процеси в супервізії. Трансференція. Контртрансференція. Двоспрямованість паралельних процесів у супервізії.</p>
Тема 4. Супервізія та команда	<p>Поняття команди. Класифікації команд. Аспекти розгляду функціонування конкретної команди. Аспект завдання. Взаємо-залежність членів команди: інтегрованість, співробітництво, незалежність. Відмінності у формальній владі: ієрархічна, делегована, вирівняна. Аспект процесу. Зовнішні стосунки команди. Мульти-дисциплінарна команда.</p> <p>Формати супервізії. Індивідуальні зустрічі. Зустріч із двома працівниками. Групова супервізія. Перехресна командна супервізія. Консультації з консультантами. Консультації «рівний – рівному».</p> <p>Розмір та склад команди. Зовнішні впливи та зосередження на команді. Зосередження на команді задля розв'язання проблем. Навчання роботі з командою.</p>
Тема 5. Супервізорські стилі, фокуси та форми	<p>Основні <i>стилі</i> супервізора. Базові компоненти стилю: спосіб спілкування, орієнтація на завдання чи на процес, стиль навчання/ викладання. Ефективні та неефективні стилі супервізії.</p> <p>Трактування <i>фокусу</i> супервізії сучасною психологічною наукою. Найважливіші моменти фокусування. Основні стадії фокусування. Класифікації фокусів у супервізії.</p> <p><i>Форми супервізії</i>. Індивідуальна супервізія: очна та заочна. Моніторинг супервізії. Групова та колегіальна супервізія.</p>
Тема 6. Групова супервізія	<p>Поняття групової супервізії. Особливості її проведення в соціальній роботі. Завдання. Основні питання, які вирішує групова супервізія. Структура. Ролі. Делегування частин ролі супервізора групи. Різновиди ведення групової супервізії. Методи.</p> <p>Переваги, недоліки та види групової супервізії. Обернена (або зворотна) супервізія. Заміщена супервізія.</p> <p>Якості та властивості супервізора групи. Важливі якості та властивості. Бажані якості та властивості.</p>
Тема 7. Супервізорські моделі	<p>Поняття супервізійної моделі. Класифікація супервізорських моделей.</p> <p>Специфічно орієнтовані моделі: модель розвитку вмінь, модель супервізії в сімейній терапії, Роджеріанська модель супервізії.</p> <p>Модель розвитку. <i>Модель розвитку за К. Столтенбергом</i>. Рівні розвитку супервізованого. <i>Модель К. Лонганбілла, Е. Харді і Дж. Делворса (Loganbill, Hardy & Delworth)</i>.</p> <p>Змішана модель. Базові положення, які належать до можливостей особистісних і професійних змін.</p> <p>Модель для практики: основні системи, що визначають її зміст: практика, працівник,</p>

	<p>команда/колектив та установа/заклад.</p> <p>Професійно орієнтовані фази розвитку супервізії. Індуктивна фаза. Фаза зв'язку: професійний аспект: взаємодія практики й працівника; аспект співпраці: взаємодія працівника й команди; аспект управління: взаємодія команди й установи; організаційний аспект: взаємодія установи й практики. Фаза інтеграції: інтеграція: фокус на роботі в цілому.</p>
Тема 8. Фактори супервізії	<p>Загальні уявлення про фактори, що впливають на супервізорські відносини. Статичні фактори. Динамічні фактори. Найважливіші фактори ефективної супервізії. Другорядні (додаткові) аспекти супервізорських відносин.</p> <p>Гендерні фактори та міжкультурні фактори. Сфери розгляду й оцінки гендерних впливів. Питання для оцінки ролі гендера в конкретній роботі. Аспекти прояснення наявності міжкультурних розходжень.</p> <p>Супервізія осіб з пригноблених груп. Функціональне обмеження та інвалідність. Лесбійки, геї та супервізія. Найбільш розповсюджені варіанти дискримінації в сексуальній орієнтації.</p> <p>Значення непригноблюючої/наснажуючої супервізії. Передумови, які збільшують якість проведення супервізії.</p> <p>Самопідготовка чи непригноблююче навчання супервізора та його чинники. Непригноблюючі супервізорські стосунки. Не-пригноблюючий підхід до змісту супервізії.</p>
Тема 9. Навчання та розвиток у супервізії соціальної роботи	<p>Процес навчання та розвитку в супервізії. Сучасні актуальні проблеми навчання супервізорів в Україні.</p> <p>Створення в організації умов для ефективної супервізії. Підтримуюча й непригнічуюча культура організації. Система супервізії як невід'ємна складова функціонування та організації соціальної служби.</p> <p>Знання та вміння супервізора. Основні функції визначення базових навичок супервізора. Необхідні для консультативної супервізії категорії вмінь. Політика розвитку персоналу.</p> <p>Розвитковий підхід до навчання супервізорів. Супервізія студентів. Навчання, яке передусе призначенню. Навчання нових супервізорів.</p> <p>Навчання авторитетних супервізорів. Підготовка тренерів.</p> <p>Ефективне навчання супервізорів. Загальні аспекти навчальних програм для супервізорів: антидискримінаційний або непригнічуючий підхід; навички чи лабораторні заняття; аудіо- та відеозапис реальних сесій; обмін між рівними; контекст команди та зворотний зв'язок супервізованого; концепції, теорії, моделі, дослідження – література, яка інформує практиків; консультування в ході курсу щодо поточних супервізорських дилем. Визначення власних навчальних</p>

	пріоритетів.
Тема 10. Процес становлення супервізора	<p>Особистісні властивості супервізора. Чинники, які формують характер супервізора. Вплив родини. Навчання у школі. Батьківство. Професійний досвід/навички практика. Перебування в ролі супервізованого. Перебування в ролі наставника студентів, або вчителя практики.</p> <p>Супервізорські ролі соціального працівника. Характеристика стилей «учитель», «фасилітатор» (терапевт) і «консультант», що є основними, та додаткові ролі, такі як «експерт», «менеджер» і «адміністратор», їх переваги й недоліки.</p> <p>Аспекти стилю супервізора. «Робочий стиль». Базові компоненти стилю. Спосіб спілкування. Орієнтація на завдання чи процес. Стиль навчання або викладання. Основні умови ефективного навчання стосовно супервізії. Визначення та формування стилю стосунків у супервізії.</p> <p>Контекст супервізії. Чинники контексту, які впливають на становлення супервізора. Користувачі послуг. Контекст команди.</p> <p>Діяльність супервізора в новому оточенні. Власні потреби супервізора.</p>
Тема 11. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму	<p>Джерела стресу. Основні стресогенні чинники, які впливають на працівників соціальної служби. Рух стресу в системі соціальної роботи.</p> <p>Накопичений стрес та вигорання. Дії команди у випадку знаходження в ситуації стресу соціального працівника.</p> <p>Проактивна реакція супервізора на стрес молодого соціального працівника. Фізичні та поведінкові ознаки стресу. Професійне вигорання. Коротка характеристика етапів емоційного вигорання: можливі наслідки та рекомендації щодо профілактичної та корекційної роботи.</p> <p>Професійна психологічна травма. Травматичний, посттравма-тичний та накопичений стрес. Внутрішні стресори. Перші ознаки травмованості працівника соціальної служби. Профілактична робота. Адаптація до травми.</p> <p>Реакція супервізора на травму. Посередницька реакція. Зміцнювальні реакції. Психологічний індивідуальний дебрифінг. Адаптація до травми.</p>
Тема 12. Вплив супервізора на результат супервізії	<p>Самооцінка молодого фахівця. Можливості його портфоліо. Відеозаписи. Оцінка прогресу клієнта соціальної служби. Консультаційні записи. Питання для аналізу самооцінки, помилок у роботі, діагностики та оцінки.</p> <p>Функції супервізора щодо закінчення консультування (фактори, які впливають на результат консультування). Характеристика результату консультування (супервізійної сесії), основні напрямки</p>

	<p>оцінки.</p> <p>Рекомендації для роботи супервізора (щодо самооцінки, зворотного зв'язку, удосконалення) на різних рівнях його професійного розвитку. Якості супервізора. Адаптовані системи оцінок для супервізора незадовільної оцінки.</p>
--	---

Літературні джерела

Базова

1. Браун А. Супервізор у соціальній роботі: Супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах / А. Браун, А. Боурн ; [пер. з англ. Т. Семигіної]. К. : Університет. вид-во «Пультари», 2003. 240 с.
2. Булюбаш И. Д. Основы супервизии в гештальт-терапии / И. Д. Булюбаш. Изд-во Института психотерапии, 2003. 223 с.
3. Витакер Д. С. Группа как инструмент психологической помощи / Д. С. Витакер. Независимая фирма «Класс», 2000.
4. Гронский А. Дидактическая модель работы с групповым процессом / А. Гронский, Т. Пушкина // Российский гештальт. Новосибирск, 2001. С. 57–79.
5. Джендлин Ю. Фокусирование: Новый психотерапевтический метод работы с переживаниями / Ю. Джендлин. Независимая фирма «Класс», 2000.
6. Долгополов Н. В. Функциональная модель супервизии в гештальт-терапии / Н. В. Долгополов // Российский гештальт. 2001. С. 22–44.
7. Йонтеф Г. Гештальт-терапия: Введение / Г. Йонтеф // Гештальт – 2002. – С. 18–27.
8. Калитиевская Е. Супервидение. О профессиональном самосознании терапевта / Е. Калитиевская // Гештальт – 96 : сб. м-в Московского Гештальт-Института, 1996. – С. 63–70.
9. Кейсмент П. Обучаясь у пациента / П. Кейсмент. – МОДЭК, 1995.
10. Кеннард Д. Групп-аналитическая психотерапия / Кеннард Д., Робертс Дж., Уинтер Д. – С-Пб : Питер, 2002.
11. Кодекс этики и практики супервизоров Британской ассоциации консультирования // Журнал практической психологии и психоанализа. 2000. № 4.
12. Кори Дж. и др. Техники групповой психотерапии. С-Пб : Питер, 2001.
13. Куттер П. Элементы групповой терапии / П. Куттер. С-Пб : Питер, 1998.
14. Ле Гуин У. Ожерелье планет Экумены / Ле Гуин У. ЭКСМО-Пресс, 2001.
15. Левченко А. Супервизорство. Не много ли солнца в холодной воде? / А. Левченко // Гештальт 2000. С. 76–79.
16. Немиринский О. В. О супервидении / О. В. Немиринский. // Гештальт-терапия и консультирование : сб. материалов Московского института гештальт-терапии и консультирования. 2002. – С. 45–47.
17. Уильяме Э. Вы – супервизор: Шестифокусная модель, роли и техники в супервизии / Э. Уильяме. Независимая фирма «Класс», 2001.
1. 21. Bauman W. F. (1972) Games counselor trainees play: Dealing with trainee resistance, Counselor Education and Supervision, U(3):251-256.
2. Benshoff J. B. (1992) Peer consultation for professional counselors. Ann Arbor, MA : Clearinghouse of Counseling and Personnel Services.
3. Bernard J. M., Goodyear R. K. (1992) Fundamentals of clinical supervision. Boston : Allyn&Bakon.
4. Bernard J. M., Goodyear R. K. (1998) Fundamentals of clinical supervision (2nd ed.) Needham Heights, MA: Allyn&Bakon.
5. Borders L. D. (1989) A pragmatic agenda for developmental supervision research. Counselor Education and Supervision, 29(0): 16-24.
6. Borders L. D. (1991) A systematic approach to peer group supervision. Journal of Counseling and Development, 69(3): 248-252.

7. Borders L. D. (1992) Learning to think like a supervisor. *The Clinical Supervisor*, 10(2): 135-148.
8. Borders L. D., Leddick G. (1987) *Handbook of clinical supervision*. Alexandria, VA :Association for Counselor Education and Supervision.
9. Borders, L. D. and Leddick, G. R. (1987) *Handbook of Counseling Supervision*. Alexandria, VA : Association for Counselor Education and Supervision.
10. Bradley L. G. (1989) *Counselor supervision: Principles, process, and practice* (2nd ed.). Muncie: IN : Accelerated Development.
11. Brown, A. (1984) *Consultation*. London : Heinemann.
12. Brown, A. (1988) Consultation for groupworkers: models and methods, *Social Work with Groups*, 11(1/2): 145-63.
13. Brown, A. (1992) *Groupwork* (3rd edn). Aldershot : Ashgate Publishing.
14. Brown, A. and Mistry, T. (1994) Groupwork with 'mixed membership' groups: issues of race and gender, *Social Work with Groups*, 17(3): 5-21.
15. Burgess, H. (1992) *Problem-Led Learning for Social Work*. London : Whiting and Birch.
16. Burgess, P. M., Crosskill, D. and LaRose-Jones, L. (1992) *The Black Students' Voice: Report of the Black Students' Conference 1992*. London : ABPO/ABSWAP/CCETSW.
17. Carroll M. (1996) *Counseling Supervision: Theory, Skills and Practice*. London : Cassels.
18. CCETSW (1991 a) *Rules and Requirements for the Diploma in Social Work* (Paper 30, 2nd edn). London : CCETSW.
19. CCETSW (1991 b) *One Small Step Towards Racial Justice*. London : CCETSW.
20. CCETSW (1991 c) *Setting the Context for Change*. London : CCETSW.
21. CCETSW (1992 a) *Improving Practice with Children and Families*. London : CCETSW.
22. CCETSW (1992 b) *Improving Practice with Elders*. London : CCETSW.
23. CCETSW (1993) *Improving Mental Health Practice*. London : CCETSW.
24. CCETSW (Central Council for the Education and Training of Social Workers) (1989) *Regulations and Guidelines for the Approval of Agencies and the Accreditation and Training of Practice Teachers* (Paper 26.3). London : CCETSW.
25. 58. Danbury, 11. (1986) *Teaching Practical Social Work* (2nd edn). Aldershot : Gower.
26. Davenport, J. A. and Davenport, J. (1988) Individualizing student supervision: the use of androgogical-pedagogical orientation questionnaires, *Journal of Teaching in Social Work*, 2(2): 83-97.
27. Davies, M. (1988) *Staff Supervision in the Probation Service*. Aldershot : Gower.
28. Doehrman M. J. (1976) Parallel Processes In Supervision And Psychotherapy. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 40 (1): 1-104.
29. . Douglas, T. (1983) *Groups: Understanding People Gathered Together*. London : Tavistock.
30. Dye H. A, Borders L. D. (1990) Counseling supervisors: Standards for preparation and practice, *Journal of Counseling and Development*, 69(1): 27-32.
31. Dye H. A. Aces attitudes: Supervisor competencies and a national certification program ERIC/CAPS Recourses in Education, Document N ED 283 098.
32. Edelwich, J. and Brodsky, A. (1980) *Bum-out*. New York : Human Sciences. England, H. (1986) *Social Work as Art*. London : Alien and Unwin.
33. Ellis M. (1991) Critical incidents in clinical supervision and supervisor supervision; Assessing supervisory issues. *Journal of Counseling Psychology*, 38(3): 342-349.
34. Felthman, C. and Dryden, W. (1994) *Developing Counsellor Supervision*. London : Sage.
35. Ford, K. and Jones, A. (1987) *Student Supervision*. London : Macmillan.
36. Freeman E. M. (1988) Role/conflicts for supervisors in alcoholism treatment programs. *The Clinical Supervisor*, 6(1): 33-48.
37. Freeman S. C., C. H. (1992) Patterson on client-centered supervision: An interview. *Counselor Education and Supervision*, 31(3): 219-226.
38. Freudenberger, H. (1980) *Bum-out*. New York : Anchor Press.
39. Friedlander M. L., Seigel S. M., Brenock K. (1989) Parallel processes in counseling and supervision: A case study. *Journal of Counseling Psychology*, 36(2): 149-157.

40. Friedlander M. L., Ward L.G. (1984) Development and validation of the Supervisory Styles Inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 31: 541-557.
41. Gardiner, D. (1989) *The Anatomy of Supervision*. Milton Keynes : Open University Press.
42. Garvin, C. and Reed, B. (eds.) (1983) *Groupwork with Women / Groupwork with Men* (special issue), *Social Work with Groups*, 6(3/4).
43. Getz G. H. (1999) Assessment of clinical supervisor competencies. *Journal of Counseling and Development*, 77(4): 491-497.
44. Harrar W. R., VandeCreek I. Knapp. S. (1990) Ethical and legal aspects of clinical supervision. *Professional Psychology: Research and Practice*, 21(1): 37-41.
45. Hawkins, P. (1982) Mapping it out, *Community Care*, 22 July, 17-19.
46. Hawkins, P. and Shohet, R. (1989) *Supervision in the Helping Professions*. Milton Keynes : Open University Press.
47. Heap, K. (1985) *The Practice of Social Work with Groups*. London : George, Allen and Unwin.
48. Hearn, J. Sheppard, D. L., Tancred-Sheriff, P. and Burrell, G. (eds.) (1989) *The Sexuality of Organisations*. London : Sage.
49. Hess A. K. (1986) Growth in supervision. Stages of supervisee and supervisor development. *The Clinical supervisor*. 4(1-2): 51-67.
50. Hess A. K. (ed.) (1980) *Psychotherapy supervision: Theory, research, and practice*. New York : Wiley.
51. Hillerband E. (1989) Cognitive Differences between experts and novices: Implications for group supervision. *Journal of Counseling and Development*, 67(3): 293-296.
52. Holloway E. L. (1995) *Clinical supervision: A system approach*. Thousand Oaks : CA: Sage.
53. Holloway E. L. Johnston R. (1985) Group supervision: Widely practiced but poorly understood. *Counselor Education and Supervision*, 24(4): 332-340.
54. Houston, G. (1990 a) *Supervision and Counselling*. London: The Rochester Foundation.
55. Houston, G. (1990 b) *The Red Book of Groups*. London : The Rochester Foundation.
56. Humphries, B., Pankhania-Wimmer, H., Scale, A. and Stokes, I. (1993) *Improving Practice leaching and Learning*. Leeds : CCETSW.
57. Kadushin A. (1993) What s wrong, what s right, with social work supervision. *The Clinical Supervisor*, 10(1): 3-19.
58. . Kadushin, A. (1968) Games people play in supervision, *Social Work*, 13(3): 23-32.
59. Kadushin, A. (1974) Supervisor-supervisee: a survey, *Social Work*, 19: 288-98.
60. Kadushin, A. (1977) *Consultation in Social Work* (3rd edn). New York : Columbia University Press.
61. Kadushin, A. (1992) *Supervision in Social Work*. New York : Columbia University Press.
62. Kurpius D., Gibson G. et al. (1991) Ethical issues in supervising counseling practitioners. *Counselor Education and Supervision*, 31(1):58-67.
63. Lanning W. L. (1986) Development of the Supervisor Emphasis Rating Form. *Counselor Education and Supervision*, 25(3): 191-196/
64. Lanning W. L., Freeman B. (1994) The supervisor Emphasis Rating Form-Revised. *Counselor Education and Supervision*, 33: 294-304.
65. Lanning W. L., Whiston S. (1994) Carey Factor structure of the Supervisor Emphasis Rating Form. *Counselor Education and Supervision*, 34(1): 41-51.
66. Leddick G. R., Bernard J. M. (1980) The History of supervision. A critical review, *Counselor Education and Supervision*, 19 (3): 186-196.
67. Liddle B. (1986) Resistance in supervision: A response to perceived threat, *Counselor Education and Supervision*, 25(3): 117-127.
68. Longanbill C., Hardy E., Delworth U., 1982. – Supervision: A conceptual model. *The Counseling Psychologist*, 10 (1): 3-42.
69. . Marton, F. and Saljo, R. (1976) On qualitative differences in learning: I Outcome and process; II Outcome as a function of the learner's conception of the task, both in *British Journal of Educational Psychology*, 46: 4-11 and 46: 115-27 respectively.

70. Mattinson, J. (1975) The Reflective Process in Casework Supervision. London : Institute for Marital Studies.
71. McLean, A. and Marshall, J. (1988) Cultures at Work: How to Identify and Understand Them. Luton : Local Government Training Board.
72. McNeill B.W., Worthen V. (1989) The parallel processes in psychotherapy supervision. Professional Psychology, 20(5): 329-333.
73. Morrison, T. (1993) Staff Supervision in Social Care. London : Longman.
74. Moskowitz, S. A., Rupert P. A. (1983) Conflict resolution within the supervisory relationship. Professional Psychology, 14(6): 632-641.
75. Parsloc, P. (1981) Social Services Area Teams. London : Alien and Unwin.
76. Parsloe, P. (1991) What is probation? Social Work Education, 10(2): 50-9.
77. Payne, C. and Scott, T. (1982) Developing Supervision of Teams in Field and Residential Social Work, Part One. London : National Institute for Social Work № 12.
78. Payne, C. and Scott, T. (1985) Developing Supervision, Part Two. London : National Institute for Social Work.
79. Payne, M. (1979) Power, Authority and Responsibility in Social Services. London : Macmillan.
80. Pettes, D. (1979) Staff and Student Supervision. London : George, Alien and Unwin.
81. Powell D. J. (1980) Clinical supervision: Skills for substance abuse counselors, New York : Human Services Press.
82. Powell D. J. (1988) Clinical supervision: The missing puzzle piece. The Counselor, 1:20-22.
83. Powell D. J. (1989) Clinical supervision: A ten year perspective. The Clinical Supervisor, 7(2/3): 139.

Політика оцінювання

● **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

● **Політика щодо академічної доброчесності:** списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування та підготовки практичних завдань у процесі заняття.

● **Політика щодо відвідування:** відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись у он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (тема 1–4) – усне опитування, тестові завдання, розв'язання педагогічних задач	25
Змістовий модуль 2 (тема 5–8) – усне опитування, тестові завдання, розв'язання педагогічних задач	25
Змістовий модуль 3 (тема 9–12) – усне опитування, тестові завдання, розв'язання педагогічних задач	
ІНДЗ – проект у вигляді презентації на одну із обраних тем	20
Підсумковий контроль – тестові завдання	20